

מראה מקומות, שיעור מאת הרה"ג ר' נחום בורובסקי שליט"א

בבא בתרא צז. - בענין יין הכשר לקידוש

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- בגמרא מבואר שאפשר לקדש על מיץ ענבים שלא נעשה עדיין ליין. האם מותר לקדש על מיץ ענבים המפוסטר שמצוי היום?
- היום, שאין אנו מקפידים שלא לשתות יין מגולה, האם מותר לקדש ביין מגולה - ולמה?
- יין הפסול לקידוש לכתחילה, האם פסול הוא גם בדיעבד או לא?
- האם יש להקפיד היום על מים ויין מגולים בארץ ישראל יותר מבשאר ארצות?

1. גמרא בבא בתרא צז., וז"ל, "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח, למעוטי מאי, אילימא למעוטי יין מגתו והא תאני ר' חייא יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר, וכיון דאם הביא כשר אנו אפילו לכתחלה נמי דאמר רבא סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום... , ואלא למעוטי יין קוסס מזוג מגולה ושל שמרים ושריחו רע דתניא בכולן לא יביא ואם הביא פסול, למעוטי מאי אי למעוטי קוסס פלוגתא דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי היא... , אי למעוטי מגולה סכנה היא... , ואיבעית אימא לעולם למעוטי מגולה ואע"ג דעברי' במסנת כר' נחמיה אפילו הכי הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך."

2. שולחן ערוך אורח חיים סימן ער"ב סעיף ב', וז"ל, "יין מגתו מקדשין עליו, וסוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום."

ומשנה ברורה שם סעיף קטן ה', ו', וז"ל, "ה יין מגתו. ומ"מ מצוה מן המובחר ביין ישן, והיינו כשכבר עבר עליו מ' יום.
ו וסוחט אדם. בזה אשמועינן רבותא טפי, אף שהוא חדש לגמרי שזה מקרוב שסחטו קודם השבת אפ"ה מותר לקדש עליו."

3. רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ט הלכה ה"ד, וז"ל, "אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח, לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור אפילו כטיפת החרדל בחבית גדולה אין מקדשין עליו, כך אנו מורין בכל המערב, ויש מי שמתיר לקדש עליו ואומר לא נאמר היין הראוי לנסך על גבי המזבח אלא להוציא יין שריחו רע או מגולה או מבושל שאין מקדשין על אחד מהן."

4. טור סי' ער"ב, וז"ל, "אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח, למעוטי ריחו רע שמסריח קצת ואפי' ריחי' וטעמיה חמרא אע"פ שמברכין עליו בפה"ג, ולמעוטי מגולה אפי' סיננו במסנת. כתב הר"י"ף גיאת אפילו האידנא דלא קפדינן אגילוי אין מקדשים עליו אבל מברכין עליו בפה"ג."

5. רמב"ם הלכות רוצח פרק י"ד הלכה י"א, וז"ל, "חבית שנתגלתה אע"פ ששתו ממנה תשעה ולא מתו לא ישתה עשירי, מעשה היה ואמרו ששתה עשירי ומת, מפני שארס הנחש שוקע למטה ויש סם חמת זוחלי עפר שעולה וצופה למעלה ויש סם שהיא נתלית באמצע המשקה ולפיכך הכל אסור, ואפילו סננו במסנת."

6. מגן אברהם אורח חיים סי' ער"ב אות א', וז"ל, "על יין מגולה. משום הקריבהו נא לפחתך, ואפשר דאם עמד שעה מועטת מגולה אין קפידא, ובפרט במדינות אלו דאין היין מצוי כ"כ וגם הפחות והסגנים לא קפדי בדיעבד א"כ נמר ריחו וטעמו."

7. **משנה ברורה שם ס"ק א'**, וז"ל, "אין מקדשין. אפילו אין לו יין אחר, ואפילו בדיעבד אם קידש משמע מדברי הרמב"ן שהובא בב"י דלא יצא, ועיין בבה"ל. ואם מותר להבדיל על היין כזה, עיין בחדושי רע"א שמסתפק בזה, ול"נ פשוט הדבר לאיסור כיון שהטעם הוא משום הקריבהו נא לפחתך, אח"כ מצאתי בברכי יוסף שכ"כ בשם ספר בית יהודה."

ושם ס"ק ג', וז"ל, "דלא קפדינן אגילוי. משום שאין מצויין אצלנו נחשים, אפ"ה אסור משום הקריבהו נא לפחתך. מיהו אם עמד שעה מועטת מגולה אין להקפיד האידנא כל זמן שלא נמר טעמו וריחו. וכתב החיי אדם דדוקא במקום שהיין ביוקר, דלא קפדי כולי האי בגילוי מועט, אבל המקדש על השכר יהיה זהיר בזה. ונראה דבאין לו אחר אין להקפיד בדיעבד גם בשכר כמו ביין."

8. **פאת השולחן הלכות ארץ ישראל סי' ב' אות כ"ה**, וז"ל, "בעל נפש צריך ליזהר בארץ ישראל במשקים שנתגלו, דאסרום חכמים, דחיישינן שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס. וגם שבמדינות שאין הנחשים מצויים מותר, מ"מ כתבו האחרונים דבא"י ומצרים וערב דשכיחי נחשים צריך ליזהר בהם."

ושם בהערות אות ל"ב, וז"ל, "ורבינו הגאון ז"ל היה נזהר מאד בחו"ל בכל דיני גלוי מטעמו ונימוקו שצריך ליזהר בכל דברי רז"ל אך שבטל הטעם שגילו, כי לא גילו רק טעם אחד והעלימו הרבה טעמים נעלמים, וכמו שכתב בצוואת ר' אליעזר הגדול טעם אחר (ל)סכנה בגילוי המשקים בכל מקום, ובפרט בארץ ישראל דשייך הטעם דמצוי נחשים צריך ליזהר."